

Türkiye Batı Akdeniz ve Güney Ege Bölgelerinde 2021 Yaz Ayları Ortalarında Ortaya Çıkan ve Can Kayıpları ile Sonuçlanan Ciddi Orman Yangınları

Ahmet Cangüzel Taner

Fizik Yüksek Mühendisi

Fizik Mühendisleri Odası FMO (canguzel.taner@gmail.com)

Yeryüzünün ısınması ve global iklim değişiklikleri mekanizmaları sorunları üzerinde etken rol oynayan dünya karbondioksit konsantrasyonları yükselişleri neticesi küresel sıcaklık artışları vahim boyutlara ulaşmaktadır. Global sıcaklık artışları ile birlikte bölgesel kuraklıklar, su kıtlıkları ve orman yangınları körüklenmesi olasılıkları maalesef giderek artmaktadır. Ayrıca, yaşanan 2019 - 2020 **Avustralya orman yangınları** (bushfires), Amerika Birleşik Devletleri Batı Eyaletleri genelinde sıkça görülen orman yangınları ile Akdeniz kıyısı ülkelerinde hüküm süren kuraklıklar ve su yoklukları da dünya ortalama sıcaklık yükselişleri rakamları ile ilintili bulunmaktadır. Özellikle Türkiye ve Yunanistan'ın Akdeniz kıyı bölgelerinde yayılan **kızılçam** orman yangınları ise ekolojik dengenin bozulması endişeleri, ciddi küresel ısınma ve iklim değişikliği kaygıları uyandırmaktadır. Ayrıca, hemen hemen eş zaman aralıklarında yaşanan elim Karadeniz sel felaketleri de bölgede maalesef can almayı sürdürmektedir. Global karbondioksit emisyonları havuzları ve karbon salınımları yutakları kabul edilen aynı zamanda yaşanabilir yegâne mavi gezegen dünyanın akciğeri sayılan ABD Kaliforniya Eyaleti ormanları, Amazon yağmur ormanları ve en sıcak kıta Avustralya ormanları, ne yazık ki, teker teker yok olmaktadır. Son olarak 2021 yaz aylarında ülkemizin Akdeniz ve Ege sahilleri boyunca uzanan çevreci, doğa dostu ve yeşil bitki örtüsü sayılan eşsiz güzelikli stratejik öneme sahip yörelerinde nem oranlarının düşüşleri ile alevlenen orman yangınları kıvılcımlarının meydana getirdiği çok üzücü can ve mal kayıpları bu makalede ele alınmaktadır.

Türkiye'nin iklim dostu Güney Batı yerleşim yerlerinin çevrelerinde çıkan orman yangınları, şiddetli esen rüzgarın yardımı ile birdenbire deniz kıyılarına doğru ilerlemiştir. Bazı bölgelerde çaresiz kalan site sakinleri ve köylüler, evlerine yaklaşan alevlerin savuşturulması için su dolu plastik bidonları kullanarak mücadele vermiştir. Bazıları da canlarını kurtarmak için yaşam bölgelerini koşarak ya da araçları ile terk etmek zorunda kalmıştır. Gökyüzünün mavi görüntüsü önce gri renge daha sonra da turuncu renge bürünmüştür. Yoğun is, kurum ve dumanların kaybolması ile birlikte Türkiye'nin çam ve zeytin ağaçları kaplı olan cennet sahillerinin kül yığınları haline dönüştüğü açıkça görülmeye başlamıştır. Sıcaklıkların rekor düzeylere ulaştığı ve aşırı derecede kuraklığın hüküm sürdüğü Batı Akdeniz ve Güney Ege sahilleri boyunca 2021 yılı Temmuz ayı sonunda beliren Türkiye orman yangınları, en az sekiz insanın ölümüne yol açmıştır. Deniz kıyısı otellerde tatil yapan turistler dahil olmak üzere binlerce kişi yangın bölgesinden tahliye edilmiş ve bir kesim insan da denizyolu ile alevlerden canlarını zorlukla kurtarmıştır. **Avrupa Orman Yangını Bilgi Sistemi (European Forest Fire Information System - EFFIS)**, 2008 ve 2020 seneleri arasına kıyasla 2021 yılında şimdiye kadar ortalama dört kat daha fazla yaklaşık 160000 hektar Türkiye ormanlık alanının küle dönüştüğünü açıklamaktadır. Ağustos 2021 başlarında orman yangınlarının kontrol altına alındığı bildirilmesine rağmen 05 Ağustos 2021 tarihinde alevlerin ormanları kısmen sardığı da görülmüştür. Milas - Muğla ili sınırlarında bulunan baz yüklü kömür yakıtlı termik santral ünitelerine alevlerin yaklaşması üzerine elektrik üretim tesisine ait patlayıcı materyaller ve

hidrojen tankları yangın yöresinden uzaklaştırılmıştır. Türkiye'nin orman yangınları felaketine hazırlıksız yakalandığı ileri sürülmektedir. Yerel yöneticiler, yangın söndürme uçakları ve helikopterleri taleplerini üst düzey yöneticilere sıkça iletmiştir. Şiddeti giderek artan orman yangınları karşısında Rusya Federasyonu, Azerbaycan, Ukrayna ve Avrupa Birliği AB ülkeleri yardımları da dikkat çekmiştir. Türkiye'nin hemen her yerinden yangın ekipleri ve çevre dostu gönüllüler alevlerin söndürülmesi için seferber olarak yoğun çabalar göstermiştir. Protestolara karşı kullanılan polisler için su fişkırtan tomalar bile orman yangınlarının durdurulması çalışmalarına katılmıştır. Orman yangınlarında tüm varlıklarını kaybeden çevre sakinleri, kendi kaderleri ile baş başa kaldıklarını ifade ederek şikayet etmektedir. Ne yazık ki, yaygınlaşan orman yangınları konusundaki korku ve endişe yörede yaşayan kişilerin kâbusu haline dönüşmektedir. Türkiye üst düzey yöneticileri ise orman yangınlarında ortaya çıkan zarar ve ziyanların telafi edileceğini vaat etmektedir. Ayrıca, orman yangını alanlarında tahrip olmuş konutların yeniden inşa edileceği ve evsiz barksız kalan vatandaşlara kira yardımları yapılacağı da duyurulmaktadır. Diğer taraftan, Türkiye Güney Batı bölgelerini aşırı sıcaklar ve orman yangınları kasıp kavrulurken Kuzey kesimleri de küresel ısınma ve global iklim değişiklikleri problemleri bağlantılı çevresel sorunlar ile yüz yüze gelmektedir. Örneğin, 2021 yılı yaz ayları başında mega kent İstanbul'un güneyi Marmara Denizi kıyılarında müsilaj deniz salyası (sea snot) çevre kirliliği belirmiştir. Artan sıcaklıklar, sağlıksız kentleşme ve denizlere kontrolsüz akıtılan sanayi atıkları; bölgesel deniz salyası müsilaj kirliliği nedenleri arasında gösterilmektedir. Ayrıca, kuraklık çeken ve tarlaların aşırı sulanması (vahşi sulama) neticesi Anadolu'nun orta kesiminde bulunan aynı zamanda flamingoların doğal üreme alanı olan kuramaya başlayan Tuz Gölü civarında yavru kuşların ölümü de üzüntü yaratmıştır. Öte yandan, Türkiye sahillerinin büyük bir bölümünde yer alan ormanlık araziler, hızla süregelen yazlık evler ve otel inşaatları ile birlikte giderek küçülmektedir. İş başındaki kişiler 2021 yılında orman yangınları neticesi küle dönüşen yörelerin yapılaşmaya açılmayacağı sözü vermektedir. Sonuçta, söz konusu yetkililer vaatlerini tutsalar bile Türkiye şimdiden yerkürenin ısınması ve global iklim değişikliği gerçeği ile baş başa kalmaya başlamıştır.

Türkiye 2021 yaz ayları orman yangınları acı tablosu aşağıda resmedilmektedir.

Kaynak: The Economist Dergisi

Türkiye 2021 orman yangınları kanalıyla Doğu Akdeniz üzerinde dağılan is, kurum ve duman içerikli bulutların **Copernicus** programı **Sentinel-3** uydusu tarafından 30 Temmuz 2021 tarihinde uzaydan çekilen fotoğrafı aşağıda gösterilmektedir.

Kaynak: Wikipedia Özgür Ansiklopedi

İstanbul güney sahillerinde 2021 yaz aylarının ilk günleri boyunca görülen deniz salyası müsilaj çevre kirliliği aşağıdaki resimde görülmektedir.

Kaynak: The Economist Dergisi

Getty Images

Kaynaklar:

- Küresel Karbon Salımları ve Küresel Karbon Ticareti, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2009.
- Küresel Sıcaklık Artışları, Küresel Sıcaklık Ölçümleri ve Küresel Isınma, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2011.
- Kuzey Kutbu Küresel Isınma ve İklim Değişikliği Nedeni ile Kuzey Buz Denizi Buzulları Erimesi Perspektifleri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2011.
- Küresel Isınma ve Küresel İklim Değişiklikleri Nedenleri Arasında Sayılan Küresel Karbondioksit Emisyonları Yok Edilmesi Teknolojileri Maliyetleri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2012.
- Karbon Yakalama ve Depolama (Carbon Capture and Storage) **CCS** Teknolojisi Kapsamında Son Yapılan Küresel Bilimsel **Araştırma ve Geliştirme (AR-GE)** Faaliyetleri, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2012.
- Küresel Sera Gazı Emisyonları Kapsamında Rekor Düzeylere Ulaşan Global Karbondioksit Emisyonları Ölçümleri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2013.
- Avustralya Sıcaklık Artışları, Ocak 2013 Kavurucu Sıcak Hava Dalgası Sonucu Yaşanan Boğucu Sıcaklar, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2013.
- Dünya İls ve Kurum (Siyah Karbon) Kökenli Çevre Kirliliği ile Global Isınma ve Küresel İklim Değişikliği Mekanizması Bilimsel İlişkisi, Ahmet Cangüzel Taner, **FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2013.
- Global Karbondioksit Konsantrasyonları Artmasıyla Küresel İklimsel Değişimler Sonucu Okyanusların ve Denizlerin Asitlenmesi Sorunları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2013.
- Küresel Tropik Tayfunlar, Kasırgalar, Fırtınalar, Hortumlar ile Global Isınma ve Küresel İklim Değişikliği Mekanizmaları Bilimsel İlişkisi, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2013.
- Küresel İklim Değişikliği Eylem Planları Yoluyla Global Karbondioksit Emisyonları Sınırlandırılması ve Denetim Altına Alınması Projeksiyonları, Ahmet Cangüzel Taner **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2014.
- Dünya Karbondioksit Emisyonları Yok Edilmesi Teknolojileri Uygulamaları ve Yasal Düzenlemeleri Gelişmeleri Işığında Olası **BM** 2015 Paris İklim Anlaşması, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2015.
- Global Isınma ve İklimsel Değişimler ile Sıcak Hava Dalgaları, Kuraklıklar, Seller, Tropik Tayfun, Hortum ve Kasırga Artışları Bilimsel Değerlendirilmesi, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2015.
- Gezegeenin Geleceği Açısından Hemen Gündeme Alınması Gereken Sorunlar Arasında Sayılan Küresel Isınma ve Global İklimsel Değişim Mekanizmaları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2016.
- Kuzey Kutbu Arktik Denizi Buzullarının Erimesi Sonucu Küresel Isınma, Global İklim Değişiklikleri ve Dünya Sıcaklık Artışları Hızlanması Perspektifleri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2017.
- Grönland (Greenland) Buzullarının Parçalanması, Silinmesi ve Dünya Deniz Seviyelerinin Yükselmesi ile Beraber Kıyı Kentlerinin Sulara Gömülmesi, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2017.
- Küresel Okyanus Sularının Isınması, Asitlenmesi Sonucu Deniz Ürünleri Çeşitliliği Azalmasının Önlenmesi ve 2015 **BM** İklim Anlaşması Açmazı, Ahmet Cangüzel

- Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2017.
- Mısır, Sudan, Etiyopya Nil Nehri Su Paylaşımı Anlaşmazlıkları ile İklim Değişiklikleri Sonucu Nil Havzası Boyunca Olası Seller ve Kuraklıklar, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2017.
 - Mevsimsel Yağışların Azalması ile Birlikte Akdeniz Ülkelerinde Hüküm Süren Kuraklık Sonucu Filizlenen İçme Suyu Sıkıntıları ve Orman Yangınları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2017.
 - Dünyanın En Riskli ve Tehlikeli Sera Gazı Emisyonları Sayılan Metan CH₄ Salınımları ile Global Isınma ve Küresel İklim Değişiklikleri Etkileri, Ahmet Cangüzel . Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2018.
 - Afrika, Asya, Hindistan, Çin ve Diğer Gelişmekte Olan Ülkeler Odun ve Mangal Kömürleri Kullanımı Sonucu İS, Kurum ve Duman Kökenli Hava Kirlilikleri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2018.
 - Arap Dünyası Küresel İklim Değişikliği Sorunları Menşeli Yüksek Sıcaklıklar, Kuraklıklar, Su Yoklukları ve Ekolojik Denge Koşulları Bozuklukları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2018.
 - Karaelmas Kömür ve Düşük Kaliteli Linyit Rezervleri Karşısında Doğa Dostu Görünen Doğalgaz Yatakları Metan Gazı Sızıntıları Riskleri ve Tehlikeleri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2018.
 - Yerkürenin Isınması ile Global iklim Değişiklikleri Üzerinde Etken Olan ve 800000 Yıldır Sabit Kalan Küresel Karbondioksit Yoğunluğu Değişimi, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2018.
 - Okyanuslar Kökenli Tropik Tayfunlar, Kasırgalar, Boralar, Fırtınalar, Hortumlar ile Filipinler Uluslararası Global İklim Değişikliği Mekanizmaları Politikaları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2018.
 - ABD**, Ukrayna, Meksika, İngiltere ve Güney Afrika Karbondioksit Emisyonları Azalması ile Çin, Hindistan, Türkiye, **AB** ve İran Karbon Salımları Artışları, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2018.
 - ABD** Kontrol Edilemeyen Orman Yangınları İS, Kurum ve Duman Kökenli Çevre Kirliliği Neticesi Oluşan İklim Değişiklikleri ve İnsan Sağlığı Riskleri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2018.
 - Yerküre Sıcaklık Artışları ve Global İklim Değişiklikleri Menşeli Bölgesel Ciddi Kuraklıklar ve Susuzlukların Küresel Savaşları Körüklemesi Olasılığı, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2019.
 - Küresel Karbonsuzlaştırma Teknolojileri Perspektifleri ile 21. Yüzyıl Global Isınma ve İklim Değişiklikleri Sorunları Dizginlenmesi Stratejileri, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2020.
 - Dünya Karbonsuzlaştırma Devrimi Süreci Başlatan Birleşmiş Milletler BM 2015 Paris İklim Anlaşması Hükümleri Uygulamalarının Durumu ve Geleceği, Ahmet Cangüzel Taner, **Fizik Mühendisleri Odası FMO Yayınları**, Faydalı Bilgiler, 2020.
 - 2021 Türkiye Orman Yangınları, **Vikipedi** Özgür Ansiklopedi, 2021.
 - The Economist** Dergisi, (07 Ağustos 2021 - 13 Ağustos 2021).

Fizik Mühendisleri Odası FMO Resmi İnternet Sitesi:

www.fmo.org.tr/_yayinlar/faydali-bilgiler